

Tiedonanto

Ötökkäakatemia – hyönteistutkimus tutuksi

Jasmin Nevala, Arja Kaitala, Heikki Helanterä, Sanja Hakala ja Anna Antinoja

Suomessa tehdään korkeatasoista tieteellistä tutkimusta hyönteisten ja muiden niveljalkaisten parissa. Ötökkäakatemia tarkoitus on esittää yliopistojemme kansainvälistä tutkimustoimintaa yleistajuisesti suomen kielellä sekä lisätä tutkijoiden ja suuren yleisön välistä kanssakäymistä. Esittelemme Suomen yliopistoissa tehtävää tutkimusta sosiaalisen median, blogin ja tapahtumavierailujen yhteydessä ja kannustamme jokaista tekemään havaintoja lähiympäristönsä kiinnostavista luonnonilmiöistä. Tavoitteena on lisätä suuren yleisön ymmärrystä tieteestä, parantaa kriittistä lukutaitoa ja syventää luontosuhdetta. Ötökkäakatemia palvelee tieteen kansantajuistamisen lisäksi tutkijoiden yhteistyötä.

Kokoonpano

Ötökkäakatemia perustettiin vuonna 2018, ja sen ensimmäisenä koordinaattorina toimi tietokirjailija, FM Iiris Kalliola. Toimintaa rahoitti Tieteen tiedotus ry (vuosina 2018–2019), sittemmin Suomen Hyönteistieteellinen Seura (2021) ja Weisell-säätiö (2022–2023). Nykyisin Ötökkäakatemiaan kuuluu hyönteistutkijoita Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän ja Oulun yliopistoista sekä ulkomailla työskenteleviä suomalaistutkijoita. Ötökkäakatemialla on lisäksi kiinteät yhteydet Turun yliopistoon. Tutkijayhteisön keskeisimpiä tutkimusaiheita ovat mm. kekomuurahaisten lajiutumisen, hyönteisyhteiskuntien sosiaalinen evoluutio, kiiltomatojen puolisonvalinta, kimalaisten oppimiskäyttäytyminen, muurahaisten virukset sekä torjunta-aineiden vaikutukset pölyttäjiin.

Ötökkäakatemia vastuuhenkilö on professori Heikki Helanterä Oulun yliopistosta. Elokuun 2022 loppuun asti koordinaattorina toimi FM Anna Antinoja, ja syyskuun alusta tehtävää on hoitanut FM Jasmin Nevala Jyväskylän yliopistosta.

Heikki Helanterä käsittelemässä muurahaisia. Kuva: Iiris Kalliola.

Ötökkäakatemia toiminta

Tärkeimmät viestintäkanavamme ovat Ötökkäakatemia verkkosivut, sosiaalinen media, yleisötapahtumat ja kouluvierailut. Toimin-

taamme esitellään laajasti verkkosivullamme www.otokkaakatemia.fi. Sinne on kertynyt jo oivallinen tietopankki suomalaisesta hyönteistutkimuksesta ja linkkejä mm. lajintunnistussovelluksiin, sosiaalisen median kanaviin sekä tutkimusryhmien ja tiedeviestintähankkeiden kotisivuihin. Verkkosivulta löytyvät myös Ötökkäakatemian Youtube-videot, blogitekstit, tutkijoiden esittelyt ja opetusmateriaalit.

Facebookin, Instagramin ja Twitterin avulla

Yön yksinäinen valopilkku, kiiltomatonaares loistaa pimeään yöhön. Kuva: Gautier Baudry.

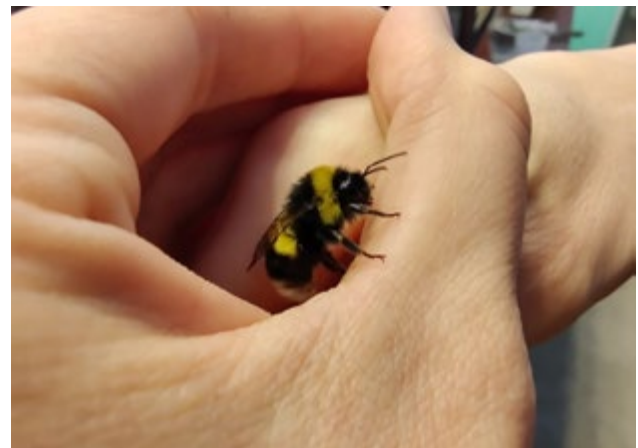
tavoitamme suuren yleisön ja sosiaalisen median kautta verkostoidumme sidosryhmien kanssa. Jaamme sosiaalisessa mediassa linkkejä blogiimme, uusimpaan tutkimustietoon, uutisia sekä muuta hyönteisiin liittyvää tietoa. Olemme laajentamassa hyönteiskeskustelua myös podcastiin, jossa tutkijat keskustelevalat alan viime aikaisista julkaisuista.

Ötökkäakatemia on osallistunut erilaisiin tapahtumiin, kuten erämessuille, tutkijoiden yöhön ja Korkeasaaren pölyttäjäpuiston suunnitteluun. Yleisötapahtumissa ja kouluvierailuilla kerromme tieteellisistä menetelmistä erilaisten työpajojen yhteydessä ja esittelemällä eläviä tutkimuseläimiä. Koostamme opetusmateriaalipaketteja, jotka sisältävät videoita ja julisteita ötököistä ja niiden merkityksestä sekä tietopaketteja ötökkätutkimusprojektien toteuttamiseen oppitunneilla ja etäopetuksena. (Paketit sisältävät ohjeet taustatyöhön, videoopastuksen kokeen käytännön toteuttamiseen

sekä tietopaketin tutkimuskysymyksen taustoista.)

Mitä on saatu aikaan

Ötökkäakatemia tarjoaa tutkijoille useita tapoja välittää tietoa hyönteistieteestä ja luonnosta sekä alustan tehdä yhteistyötä ja kehittää tiedeviestintää. Aktiivinen tiedeviestintä on lisännyt perinteisen median toimittajien sekä yleisön mielenkiintoa työtämme kohtaan. Esimerkiksi Facebookissa Ötökkäakatemiaa seuraa yli 1800 ihmistä ja Twitterissä seuraajia on yli 2400. Vuonna 2021 tviittejämme katsottiin yli 375 000 kertaa. Olemme julkaisseet noin 170 blogitekstiä, ja suosituimmalla blogitekstillämme on ollut tänä vuonna noin 5000 lukijaa kymmenestä eri maasta. Youtubessa tilaajia on 74 ja videoita 87. Tekstejämme jaetaan laajasti ja käytetään kouluissa opetuksen tukena. Olemme vierailleet kymmenissä tapahtumissa. Tutkijamme ovat myös esiintyneet mediassa, kuten Yle Puheen Muurahaisillassa ja Ylen Pelasta pörriäinen -kampanjassa, sekä antaneet haastatteluja, laatineet lehtiartikkeleita ja pitäneet yleisöesitelmää. Olemme luoneet hyönteistutkijaverkos-

Pölyttäjäkato antoi vauhtia kimalaistutkimukseen. Kimalaiskoiras kiipeilee tutkijan lempeässä otteessa. Kuva: Anna Antinoja.

ton, jossa eri yliopistojen tutkijat muun muassa päivittävät sosiaalista mediaa vuorollaan ja tekevät näin suomalaista tutkimusta ja tutkijoita monipuolisesti tunnetuiksi.

Tervetuloa mukaan

Pyrimme laajentamaan syntyneitä tutkijaverkostoa ja antamaan yhä suuremmalle tutkijajoukolle mahdollisuuden viestiä työstään. Kutsomme vieraileviksi sisällöntuottajiksi hyönteistutkijoita Suomen kaikista yliopistoista ja tutkimuslaitoksista sekä suomalaisia tutkijoita ulkomaisista yliopistoista. Nuorten tutkijoiden aktivoimiseksi tiedeviestintään järjestimme väitöskirjatutkijoille ja opiskelijoille hyönteistutkimusaiheisen blogikilpailun ja sen tuomareiksi tiedeviestijöistä, tutkijoista ja yleisöstä koostuvan raadin. Teemme yhteistyötä sanomalehti Kalevan kanssa, jonka verkkolehdestä voittajateksti julkaistaan.

Sisällytämme viestinnän ja tieteen yleistämisen käytänteitä myös yliopisto-opetukseen. Esimerkiksi genetiikan opetuksessa Oulun Yliopistossa hyödynnämme tehtävinä suomenkielisten Wikipedia-sisältöjen ja blogitekstien kirjoittamista. Näin asiantuntijatiedon selkeä ja ymmärrettävä välittäminen yleisölle juurrutetaan myös niiden opiskelijoiden työskentelyyn, jotka eivät päädy akateemiselle tutkijanuralle.

Lisätietoa:

www.otokkaakatemia.fi

www.twitter.com/otokkaakatemia

www.facebook.com/otokkaakatemia

FM Jasmin Nevalan alaa on ekologia ja evoluutiobiologia. Jasmin on Ötökkäakatemian nykyinen koordinaattori.

Arja Kaitala on Oulun yliopiston eläintieteen emeritaprofessori. Hän on tutkinut hyönteisten käyttäytymis- ja evoluutioekologiaa.

Heikki Helanterä on professori Oulun yliopistossa ja hankkeen vastuullinen johtaja. Hän on tutkinut muurahaisten sosiaalista evoluutiota, genetiikkaa ja käyttäytymisekologiaa.

Sanja Hakala toimii tutkijatohtorina Fribourgin yliopistossa Sveitsissä. Hän tutkii muurahaisten ja muiden hyönteisten perhe-elämää ja niiden käyttäytymistä sekä käyttäytymisen molekyylibiologiaa.

FM Anna Antinoja työskenteli Oulun yliopistossa projektitutkijana. Hänen tutkimuksensa liittyivät kaupungistumisen evolutiivisiin vaikutuksiin ja kimalaisten kognitiivisten kykyjen selvittämiseen.